

Jaar '16
verslag

VLAAMS
WELZIJNSVERBOND VZW

MEER SLAGKRACHT
VOOR WELZIJN!

BEHEERSORGANEN

INZETTEN OP
COMMUNICATIE EN
INFORMATIE

STRATEGISCHE ADVIEZEN
WELZIJN GEZONDHEID
EN GEZIN

JEUGDHULP EN GEZINS-
ONDERSTEUNING

KINDEROPVANG

ONDERSTEUNING VAN
PERSONEN MET EEN
HANDICAP

ETHIEK EN ZINGEVING

FINANCIËLE ANALYSE

KWALITEIT

MEDEWERKERSBELEID

MEDEWERKERS-
KENGETALLEN

SOCIAAL.NET

SOCIAAL RECHT

VRIJWILLIGERS

Jaar
verslag '16

MEER SLAGKRACHT VOOR WELZIJN!

Het voorbije jaar hebben we opnieuw belangrijke stappen gezet om de governance-structuur van onze vereniging te verbeteren. De Algemene Vergadering werd afgeslankt, de Raad van Bestuur vernieuwd en vanaf 2017 komt er jaarlijks een groot ledenforum. We werkten rond het waardenkader en het communicatiebeleid. De verbondsstructuur werd aangepast aan de ontwikkelingen in de Integrale Jeugdhulp en in het kader van ons Beleidsplan werden de Intersectorale Commissies op punt gezet.

Doelstelling is: meer aandacht voor welzijn in het Vlaanderen van morgen.
Middel is: een slagkrachtiger Vlaams Welzijnsverbond.

En dat is nodig, als we kijken naar de uitdagingen die op ons afkomen. De Vlaamse Sociale Bescherming, een nieuw VIA-akkoord, vermarkting, de vluchtelingenproblematiek, enzoverder.

Maar ook sectoraal is er heel wat in beweging. In de sector personen met een handicap is er natuurlijk de persoonsvolgende financiering, die al onze aandacht vraagt. Minder in de kijker, maar daarom niet minder belangrijk, is de overheveling van de Ambulante Revalidatie naar Vlaanderen. In de kinderopvang zijn er de nieuwe decreten, waarvan we de uitvoering op de voet volgen. We blijven inzetten op een goed statuut voor de onthaalouders en op de sociale functie van de kinderopvang. Naast de specifieke aandacht voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen en de voortgezette hulp voor 18-plussers, blijft de sector jeugdhulp en gezinsondersteuning worstelen met de voortdurende hervormingen en steeds nieuwe actieplannen. En dan komt er ook nog een hervorming van het jeugdsanctierecht aan...

Er is het voorbije jaar op verschillende vlakken vooruitgang geboekt. Stap voor stap. Traag maar zeker. Daarbij mogen we zeker enkele pluimen op onze hoed steken. Ook dankzij de inzet van onze leden. Dat kan je in dit jaarverslag nalezen. Toch mag het duidelijk zijn: er is geen tijd om op onze lauweren te rusten. Samen gaan we verder op de ingeslagen weg. Met onze leden en hun vertegenwoordigers in onze beheersorganen, commissies en comités. Met een bekwame medewerkersploeg. Met talrijke externe partners. In overleg met administraties en beleid.

Samen werken we aan meer slagkracht voor welzijn!

Hendrik Delaruelle, directeur
Jan Renders, algemeen voorzitter

[HOME](#)

BEHEERSORGANEN

In 2016 werden de veranderingen in de structuur van het Vlaams Welzijnsverbond verder uitgewerkt. Algemene Vergadering en Raad van Bestuur zullen er vanaf 2017 helemaal anders uitzien. Naast de evoluties in de sector, stonden communicatiebeleid en waardenkader hoog op de agenda.

Algemene Vergadering

Op 21 juni 2016 ging in de KVS te Brussel de Statutaire Algemene Vergadering van het Vlaams Welzijnsverbond door. Na het statutair gedeelte werd de nieuwe beheersstructuur van het Verbond aan de leden ter goedkeuring voorgelegd. De algemene vergadering keurde unaniem de nieuwe statuten goed. Hiermee hopen we de slagkracht van het Verbond en de verbondenheid tussen de leden te vergroten.

Vlaams welzijnsminister Vandeurzen ging in de slottoespraak in op de vele veranderingen in de sector. Van de Vlaamse Sociale Bescherming en de toekomstige sociale akkoorden over de sectorale decreten en conceptnota's tot de integrale jeugdhulp en de persoonsvolgende financiering voor minderjarigen. Hij vermeldde ook de reorganisatie van de eigen administratie, de ontwikkelingen in de geestelijke gezondheidszorg, de toekomst van VIPA en de taks-shift voor de non-profit. Er was ook ruimte voor vragen. Het werd een aangename en bij momenten pittige dialoog.

Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur volgt de **actualiteit** uit de verbondssectoren en de verschillende paritaire comités op, net zoals de ontwikkelingen in de sociale maribel. Andere vaste punten op de agenda zijn: personeelsaangelegenheden, ledenbeweging, mandaten en vertegenwoordigingsopdrachten namens het Verbond, voorbereiding en opvolging van de Algemene Vergadering, ledenbijdrage en meerjarenbegroting.

Specifieke **sectorale aandachtspunten** die besproken werden op de Raad: de toekomst van de Centra voor Ambulante Revalidatie, het tripartite overleg over het personeelskader in de sector OPH, de verlenging van het proefproject rond het statuut voor onthaalouders, de Jeugdhulp 2.0, een functieclassificatiesysteem voor de Revalidatiecentra, enz.

Er waren **inhoudelijke besprekingen** over het ESF-project 'Effectief hulpverleners met goesting' in samenwerking met Hefboom vzw, over het Ethisch advies nr. 8 over lichamelijk handelen in de zorg- en ondersteuningsrelaties, over de Conferentie van het Jonge Kind: 'De toekomst is jong', over de resultaten van het onderzoek naar 'opname- en begeleidingsplicht' en over de social profit in macro economisch perspectief. Er werd een uitgebreide bespreking gewijd aan de ondersteuning van de leden met betrekking tot ethiek.

De Raad moest in 2016 **standpunten** innemen of informatie verzamelen rond heel diverse zaken. Het ging hierbij zowel om de aanmoedigingspremie voor landingsbanen in de sector als om de schaalvergroting in het onderwijs, de pensioenfondsen voor de Non-Profit, de erkenning van klinische orthopedagogen en klinische psychologen, de Dag van de Zorg en ontmoetingen met de Zorginspectie. Het verbond vaardigde Liliane Krokaert af in het Beleidsoverleg rond vrijwilligerswerk.

Het Vlaams Welzijnsverbond engageerde zich om acties te ondersteunen voor de (professionele) integratie van **vluchtelingen** die ervaring hebben in onze sectoren of er in willen werken.

Op 6 januari 2016 hebben een 50-tal organisaties en federaties uit de zorgsector, waaronder ook het Vlaams Welzijnsverbond, een open brief verstuurd aan de Vlaamse magistratuur, de Hoge Raad voor de Justitie en de minister van Justitie in verband met de toepassing van de nieuwe wet op de **'Bewindvoering'** voor kwetsbare personen. ('Driekoningenactie')

Naar aanleiding van de Vlaamse **klimaattop** op 1 december 2016 ondertekenden we, samen met andere koepels, een engagementsverklaring dat ook de Vlaamse zorg- en welzijnssector zijn steentje wil bijdragen voor een schoner klimaat. De ondertekening gebeurde op 12 januari 2017 op het kabinet van Minister Jo Vandeuren.

Allerlei aspecten van **beleidsopvolging** en –voorbereiding werden besproken: de taks-shift voor onze sectoren, de ontwikkelingen rond de Vlaamse Sociale Bescherming, de diverse beleidsverklaringen en beleidsnota's, punten uit de Strategische adviesraad WGG, de Vlaamse en Federale begroting, VIA 5, het geïntegreerd breed onthaal, het Vlaams actieplan geestelijke gezondheid, enz. We hadden een onderhoud met het kabinet van Brussels Staatssecretaris Bianca Debaets en we kregen een toelichting bij de 'Beleidsbrief 2016-2017. Welzijn, Volksgezondheid en Gezin' door Margot Cloet, kabinetschef van minister Vandeuren.

Social governance

Gedurende het ganse jaar werkt gewerkt rond de nieuwe social governance-structuur van het Vlaams Welzijnsverbond, en dit op diverse fora. Op de Raad van Bestuur werden de ontwerpstatuten en het ontwerp van huishoudelijk reglement grondig besproken.

Extern deskundige Veerle Aendekerk analyseerde ons intern en extern **communicatiebeleid** en bood bouwstenen aan voor een aangepast communicatiebeleid. We zoeken naar een afstemming van al onze communicatiekanalen. Dit jaar werd al begonnen met de actualisering van de website en een bespreking rond de toekomstige samenwerking rond Sociaal.net.

Veerle Aendekerk formuleerde een voorstel tot actualisering van het **waardenkader** en begeleidde onze vereniging bij de uitwerking van een nieuwe missie en visie. Hierbij werden een aantal trends zichtbaar, die in een stappenplan voor de verdere bespreking gevat werden. Dit onder meer in aanloop naar het ledenforum begin 2017.

Tussendoor werd de **verbondsstructuur** afgestemd op de ontwikkelingen binnen de Integrale Jeugdhulp. De strategische en operationele doelen waarvan de RVB eigenaar is, werden besproken. Een jaaractieplan voor 2017 werd opgesteld in het kader van het Beleidsplan 'Wissels naar 2020, waarden-gedreven en welzijnsgericht ondernemen'.

In het kader van het **beleidsplan** van het Verbond werden de verschillende intersectorale commissie hernieuwd. De werking van de meeste commissies komt verderop in dit jaarverslag aan bod. Enkele nieuwe commissies werden pas in 2016 opgestart. Voor de eerste resultaten van deze commissies is het wachten op het Jaarverslag 2017. Voor een overzicht verwijzen we naar het [organogram](#) van het Verbond.

Er werd een **nieuwe Raad van Bestuur** samengesteld en de [Algemene Vergadering](#) werd afgeslankt. De grote groep van leden komt voortaan samen in het Ledenforum. Het eerste ledenforum en de sectorale ledenvergaderingen van 23 januari 2017 werden voorbereid.

We namen op 20 december afscheid van 18 bestuurders als gevolg van de implementatie van de nieuwe beheersstructuur. De voorzitter en directeur dankten hen en alle andere bestuurders voor hun belangeloze inzet en gewaardeerde bijdrage gedurende het voorbije jaar en de voorbije periode.

HOME

Jaar '16
verslag

INZETTEN OP COMMUNICATIE EN INFORMATIE

Met onze nieuwsbrief 'de facto' bereiken we leden en geïnteresseerde buitenstaanders, de 'Informatieven' zijn uitsluitend voor onze leden bestemd en de website staat uiteraard open voor iedereen. Directies zijn onze eerste aanspreekpunten. We besteden dan ook veel zorg aan het informeren van nieuwe directies.

Nieuwsbrief 'de facto'

Algemene informatie krijgen onze leden én buitenstaanders via onze elektronische nieuwsbrief 'de facto'. Die verscheen dit jaar opnieuw maandelijks, behalve in de grote vakantie. Leden krijgen automatisch de nieuwsbrief toegestuurd, alle anderen kunnen erop intekenen. In 2016 waren er 2550 abonnees.

In 'de facto' vindt u aankondigingen van en een terugblik op eigen activiteiten, projecten en standpunten, eigen vacatures en andere mededelingen vanuit de eigen sectoren. Verder is er aandacht voor Europa, Dag van de Zorg, zorgwerkgever van het jaar, Duo-day, Cera Award, Zuidtag e.a. Er is ruimte voor activiteiten en aandachtspunten van partners zoals HR-wijs, Vivo, Welzijnszorg, Icoba e.a.

Verder komen zaken aan bod waar het Verbond rond werkt, zoals vluchtelingen, innovatie, rationeel energieverbruik, diversiteit, groene zorg, armoede en samenwerken in netwerken. We besteden telkens ook aandacht aan vrijwilligerswerk, onder meer met getuigenissen van vrijwilligers en voorzieningen, voor ethiek en zingeving en voor recente publicaties op Sociaal.Net.

Informatieven

Onze 'Informatieven' zijn het uitgelezen informatiekanaal naar onze leden. Hiermee brengen we hen op de hoogte van nieuwe regelgeving en andere belangrijke zaken voor de eigen werking en sector. In 2016 publiceerden we 145 informatieven: 101 voor de sector OPH, 73 voor de Reva's, 72 voor de Kinderopvang, 66 voor Jeugdhulp en Gezinsondersteuning en 29 voor Vrijwilligerswerk. Daarnaast verschenen er nog 26 Express-berichten, waarmee we dringend boodschappen naar de leden brengen, en 22 ISBI's, de Intersectorale Beheersinformatie die we samen met Caritas Vlaanderen en Zorgnet-Icuro verspreiden.

Deze informatie wordt gericht verstuurd aan de leden. Het gaat hierbij om 382 mailadressen in de Kinderopvang, 422 uit de sector Jeugdhulp en Gezinsondersteuning en 1219 uit de sector Ondersteuning van Personen met een Handicap.

Nieuws op de website

In de 'nieuwsbalk' op onze website verschijnen diverse nieuwsberichten, die iedereen kan lezen. Het kan gaan over een vooraankondiging van een (eigen) studiedag of vorming, een verwijzing naar interessante bijdragen die verschenen op Sociaal.Net, de publicatie van het eindrapport over de opname- en begeleidingsplicht in de jeugdhulp en de gehandicaptenzorg, de Internationale Dag van de Vrijwilliger of een VERSO-statement over de economische meerwaarde van de social profit.

Verbandsstandpunten en nieuwe visieteksten krijgen hier ook een plaats. De sector Kinderopvang was erg actief in 2016 met de Ambitietekst sociale functie kinderopvang (29.02.2016), de visie op Flexibele kinderopvang in de toekomst (10.04.2016), de Toekomstvisie op gezinsopvang (19.05.2016) en de Heroriëntatie van de gemandateerde voorziening: bekommernissen en aandachtspunten bij het plan van aanpak (27.10.2016).

Verder publiceerden we samen met een hele reeks organisaties voor personen met een handicap en uit de psychiatrie een 'Open brief aan de korpschefs van de Vlaamse vrederechters' naar aanleiding van problemen rond de nieuwe wet op de bewindvoering en juridische onbekwaamheid. (20.01.2016)

Naar aanleiding van de betoging van werknemers uit de sector personen met een handicap publiceerden we op 9 juni 2016 een persbericht met ons standpunt rond 'Vraaggestuurde zorg voor personen met handicap: voorzieningen gaan voor kwaliteit, dialoog en transparantie.'

Ook naar aanleiding van het tragisch overlijden van een 19-jarige jongere die na de jeugdzorg alleen kwam te staan, stuurden we op 2 september 2016 een persmededeling uit. "Het is een zwarte dag voor alle voorzieningen en diensten die dagelijks met kwetsbare jongeren werken." We pleitten hierbij voor specifieke zorg voor jongvolwassenen. Een verantwoordelijkheid, niet alleen van de jeugdhulp, maar van de ganse samenleving.

Cursus nieuwe directies

De welzijnssectoren zijn voortdurend in verandering. Niet alleen de regelgeving wijzigt, de laatste jaren kwamen ook heel wat nieuwe mensen in dienst in leidinggevende functies. We spelen hierop in met een zesdaagse opleiding voor nieuwe directies bij onze leden. Deze opleiding startte in het najaar van 2016. Het gaat niet om een managementopleiding, maar om een initiatie in de grote bestuursdomeinen waarmee leidinggevendenden binnen de welzijnssector in contact komen.

We behandelen de werking van het Vlaams Welzijnsverbond en de structuur van het beleidsdomein welzijn, volksgezondheid en gezin. We hebben aandacht voor welzijnsgericht ondernemen en wijden telkens een volledige dag aan financiële en sociaalrechtelijke thema's. Verder is er aandacht voor kwaliteitszorg, zorg voor personeel via loopbaanbegeleiding en social governance. Leden vinden alle [documenten](#) van deze opleiding op onze website.

HOME

Jaar '16
verslag

STRATEGISCHE ADVIESRAAD

Het Vlaams Welzijnsverbond is betrokken in de Strategische adviesraad Welzijn, Gezondheid en Gezin (SAR WGG). Zo werken we mee aan de algemene advisering rond allerlei zaken die onze sectoren aanbelangen.

De SAR WGG adviseert de Vlaamse overheid op het strategische niveau. De raad adviseert over algemene beleidslijnen, decreten en besluiten op vraag van de Vlaamse regering (reactief) of uit eigen beweging (proactief). Hendrik Delaruelle zit namens het Vlaams Welzijnsverbond in de Raad. In 2016 volgde Fanny De Langhe de werkgroep-vergaderingen op.

In 2016 adviseerde het Vlaams Welzijnsverbond mee over de conceptnota mobiliteitshulpmiddel, het groenboek bestuur, het mantelzorgplan 2016-2020, het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid, welzijnsbevordering en samenlevingsopbouw, conceptnota groeipakket op maat, de conceptnota Vlaams welzijns- en zorgbeleid ouderen, reflectienota zorg en ondersteuning voor nieuwkomers, conceptnota geïntegreerd breed onthaal, Vlaams horizontaal gelijke kansenbeleidsplan en het programmadecreet begroting 2017.

Voor meer informatie over de werking van de [SAR WGG](#), kan je terecht op hun website.

INFO:
[Hendrik Delaruelle](#)
02 507 01 37

HOME

JEUGDHULP EN GEZINSONDERSTEUNING

Voor de jeugdhulp was 2016 een jaar om niet snel te vergeten. De vluchtelingencrisis trok diepe sporen. Het credo "op naar één jeugdhulp" kende een begin van realisatie, tot in de structuur van onze vereniging. We dachten na over het toekomstig jeugdsanctierecht en werkten rond opname- en begeleidingsplicht in de jeugdhulp en gehandicaptenzorg.

Vluchtelingencrisis

Onze commissie Niet-Begeleide Minderjarige Vreemdelingen (NBMV) volgde alle evoluties en uitdagingen van de jeugdhulp in relatie tot de vluchtelingencrisis op. Er was de enorme stijging van het aantal minderjarige vluchtelingen én een uitgesproken verjonging. Zelfs min 13-jarigen kwamen het land binnen. Op een bepaald moment kwamen er evenveel min 15-jarigen aan als 16- en 17-jarigen. Er werd voorspeld dat er 2800 extra-plaatsen nodig waren, naast de 2500 bestaande. Er was geen aangepaste opvang voor de jongste kinderen. Meer dan 900 wachtten op de aanstelling van een voogd. De toestand was schrijnend en problematisch.

Eind 2015 was er een beperkte, tijdelijke uitbreiding van de verblijfsmogelijkheden gekomen via vormen van begeleid wonen en pleegzorg. Meldpunten en geestelijke gezondheidszorg werden versterkt. In 2016 wou men op korte termijn 150 opvangplaatsen realiseren in de jeugdzorg. Die werden supersnel toegekend en startten op tussen 1 juli en 1 september.

Het Vlaams Welzijnsverbond vindt dit een zeer belangrijk thema. We organiseerden op 15 april 2016 een studiedag om de sector te informeren en te sensibiliseren om hun verantwoordelijkheid op te nemen. Onze Commissie NBMV bepaalde mee de krachtlijnen voor de opvang: kleine groepen, instroom van jonge kinderen, registratie... Specifieke noden, zoals ondersteuning in weekends en vakanties, werden in kaart gebracht. Er was aandacht voor crisishulp: jongeren op hun gemak stellen, geen bagage, nood aan medische check up... Er werden alternatieven gezocht voor het stelselmatig beroep doen op tolken. De doorstroming en het lange termijn perspectief van deze jongeren blijft een grote zorg.

Door deze evolutie kwam de werking van de Ondersteuningsteams voor Alloctonen zwaar onder druk te staan. We steunden hun vraag naar bijkomende ondersteuning. Met resultaat.

Jeugdhulp 2.0

We hebben het Actieplan Jeugdhulp en de Resolutie over integrale jeugdhulp, beide uit 2015, steeds onderschreven en formuleerden hierbij reeds in oktober 2015 een aantal prioriteiten. Het ging over meer hulpverlening voor jonge kinderen, versterking van de pleegzorg, gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg inzetten in complexe jeugdhulpdossiers, invoering van trajectbegeleiding, het vermijden van kindercarroussels, continuïteit van zorg realiseren...

Het capaciteitstekort en de wachtlijsten hebben een erg negatieve impact op de ontwikkeling van de integrale jeugdhulp. We pleitten dan ook voor een budgettair groeiplan in het kader van een meerjarenprogramma. Ook de overleg- en beslissingsstructuur voor de Jeugdhulp 2.0 en de ganse aansturing- en governancestructuur ervaren wij als problematisch. Naast vernieuwing en vereenvoudiging pleitten we voor meer vertrouwen in de hulpverlening, meer handelingsruimte voor de hulpverleners en minder bureaucraties en procedurelast.

In maart 2016 verscheen een sterk aangepaste en voor ons verbeterde nota: “Een 2.0-aanpak voor integrale jeugdhulp in Vlaanderen.” De aanhef stelt dat een versnippering van verantwoordelijkheden een daadwerkelijke vernieuwing in de weg staat: “We vereenvoudigen de governance van de integrale jeugdhulp en gaan (gefaseerd) voor een aansturing vanuit één agentschap en één intersectoraal adviesorgaan.”

Om deze uitdagingen slagkrachtig aan te gaan, herschikte het Vlaams Welzijnsverbond eind 2014 haar interne structuur. Er kwam een apart directiecomité Integrale Jeugdhulp en de nieuwe sector Jeugdhulp en Gezinsondersteuning verving de toenmalige sectoren Bijzondere Jeugdbijstand en Gezinsondersteuning. De nota Jeugdhulp 2.0 was aanleiding om in de zomer 2016 een verdere herschikking door te voeren. Na bespreking in de sectorale directiecomités besliste de Raad van Bestuur de bevoegdheden van het directiecomité Integrale Jeugdhulp over te dragen aan het sectoraal directiecomité Jeugdhulp en Gezinsondersteuning. Ook de vijf vertegenwoordigers van de sector OPH nemen eraan deel. Deze herschikking verhoogt zeker en vast onze daadkracht in functie van de evolutie naar één jeugdhulp.

Typemodulering en werkvormen

De evolutie van diverse typemodules en werkvormen bleven in 2016 heel wat aandacht vragen. Onze Commissie Modulair kader had een goed gevulde agenda. Zo viel na langdurig en intens overleg uiteindelijk de beslissing van het agentschap om voor de module dagbegeleiding in groep de bezetting vanaf 2017 terug te berekenen op basis van begeleidingsduur in plaats van benutting. Benutting blijft voor alle modules wel een verplichte indicator in de kwaliteitsverslagen van de voorzieningen. Een mooi resultaat waar we als verbond stevig voor ijverden!

Ook de verdere differentiatie van de verblijfsmodules en mogelijke veranderingen aan de contextbegeleiding autonoom wonen stonden regelmatig op de agenda.

De **Centra Integrale Gezinszorg** werkten stevig door aan de actualisatie en herprofilering van hun identiteit. Dit heeft ook te maken met het niet-rechtstreeks toegankelijk worden van hun werking. Op een apart onderhoud met minister Vandeurzen werd de vraag gesteld en gemotiveerd om de financiële kloof met de organisaties bijzondere jeugdzorg te dichten. Dit blijft voor het verbond een prioritaire aangelegenheid.

De **Centra voor Kinderopvang en Gezinsondersteuning** werkten samen met Kind en Gezin aan een grondige evaluatie van hun regelgeving uit 2013. Bij de invoering was immers een overgangsregeling voorzien van 3 jaar. In 2017 komt er een aangepast Ministerieel Besluit met een aantal kleinere wijzigingen en worden nog een aantal andere punten bediscussieerd.

Het decreet **pleegzorg** uit 2014 reorganiseerde de sector: van 23 diensten kwam men tot 5 provinciale, intersectorale diensten. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen ondersteunende, perspectiefzoekende, perspectief biedende en behandelpleegzorg en de financiering werd aan deze modulering gekoppeld. Het decreet bepaalt dat het Agentschap Jongerenwelzijn aan het parlement tegen 1 juli 2017 een evaluatienota moet voorleggen. Deze nota wordt voorbereid samen met de 5 diensten en de koepels. Wij participeren actief aan dit overleg.

Door de gewijzigde context in de Integrale Jeugdhulp en een aantal maatschappelijke evoluties zijn ook de **Vertrouwenscentra voor Kindermishandeling** toe aan een nieuwe regelgeving. Kind en Gezin startte daartoe een werkgroep waar alle VK' s en de koepels in samenwerken.

Plaatsing van jonge kinderen

De uithuisplaatsing van jonge kinderen kreeg bijzondere aandacht. Er was de gezamenlijke visietekst ‘Uitgangspunten en krachtlijnen bij uithuisplaatsing van jonge kinderen in functie van beleidskeuze 2016’ van Kind en Gezin en Jongerenwelzijn. Ook in een van de eindrapporten van de Conferentie ‘De Toekomst is Jong’ werd hiernaar verwezen. Om dit alles op te volgen startten we een intersectorale ad hoc werkgroep op.

Wij vinden het zeer belangrijk om de concrete realiteit van de leefsituatie van elk kind als uitgangspunt te nemen. Op maat van elke situatie moeten we alles doen wat mogelijk is om uithuisplaatsing te voorkomen. Daarvoor kunnen we inzetten op intensieve gezinsondersteuning, netwerking rond gezinnen, toegankelijke en laagdrempelige hulp, opvang van gezinnen in een CIG... Na een degelijke indicatiestelling moet vooral pleegzorg overwogen worden. Die moet, net zoals de residentiële opvangvormen, voor jonge kinderen kwantitatief én kwalitatief groeien om aan de reële noden tegemoet te komen.

Jeugd(sanctie)recht

Inzake de hervorming van het jeugd(sanctie)recht namen vertegenwoordigers van het Vlaams Welzijnsverbond deel aan de werkgroepen van professionele stakeholders, ouders en jongeren. De visie van de verschillende betrokkenen werden uitvoerig belicht. In juni 2016 werden de werkgroepen afgesloten. De hier uitgewerkte teksten vormen mee de basis waarmee de politiek de komende maanden aan de slag gaat. Opzet blijft dat het nieuw decreet begin 2018 in werking treedt.

Toegang verplicht?

Dit was de uitdagende titel van de studiedag over opname- en begeleidingsplicht die het Vlaams Welzijnsverbond samen met het Instituut voor Sociaal Recht van de KU Leuven op 17 oktober 2016 organiseerde. In een mum van tijd was de studiedag met 140 geïnteresseerden volzet. Opname- en begeleidingsplicht is in de jeugdhulp en gehandicaptenzorg immers een dagelijkse issue.

Voorzieningen vragen zich al lang af hoe de juridische vork precies aan de steel zit. Zorgtekorten, crisishulpverlening en prioriteitsbepalingen in wachtlijsten verhogen de druk bij de voorzieningen. Ook zorgvragers stellen zich heel wat vragen. Dit alles leidt bij private welzijnsvoorzieningen tot een toenemende ongerustheid. In welke mate kunnen private zorgaanbieders verplicht worden om zorgvragers op te nemen of de begeleiding verder te zetten? Kunnen zij strafrechtelijk aansprakelijk gesteld worden indien ze weigeren een zorgvrager op te nemen of als ze de zorgverlening wensen te beëindigen? Vaak leidt dit tot gespannen en soms onhoudbare situaties.

Om deze heikle vragen uit te klaren, besteedde het Vlaams Welzijnsverbond een juridische analyse uit aan het Instituut voor Sociaal Recht van de KU Leuven. Dit juridisch onderzoek onder leiding van Prof. dr. Johan Put was voor ons een hefboom om deze problematiek verder maatschappelijk en beleidsmatig te duiden en aan te kaarten. De resultaten werden bekendgemaakt op de studiedag. Iedereen kan het rapport en een samenvatting ervan [downloaden](#) op onze website.

Minister Vandeurzen sloot de namiddag af met een stevige, maar geruststellende visie op het probleem. Goed omgaan met kwaliteitszorg, meer investeren in netwerken, duidelijke afspraken met mekaar, met magistraten en gemeenschapsinstellingen... Daar moeten de echte oplossingen gezocht worden, niet in een verdere juridisering van een opname- of begeleidingsplicht. Hij vroeg ook meer aandacht voor het zorgvuldig omgaan met exclusiecriteria. De basisbeginselen van het contractenrecht (goede trouw, zorgvuldigheid, instemming...) worden in de toekomst best als bakens uitgezet. De Minister gaf ook aan dat hij de volgende jaren zal werken aan het capaciteitstekort, zeker in de jeugdzorg.

+18 en dan?

Het tragisch overlijden van een jongere die na de jeugdhulp op zijn 18de alleen ging wonen, maakte duidelijk dat de samenleving en de jeugdhulp dringend werk moeten maken van een aangepaste hulpverlening voor plus 18-jarigen. Hoe worden jongeren best voorbereid op hun meerderjarigheid en zelfstandig wonen als ze de jeugdhulp verlaten? Hoe kunnen ze die hulp verder zetten of ernaar terugkeren na hun achttiende? Is er dan wel capaciteit beschikbaar?

We dringen aan op een evaluatie en verduidelijking van de overgang naar de volwassenheid. Integrale Jeugdhulp moet haar mogelijkheden maximaal benutten, ook voor jongvolwassenen. Pas dan kan het werkveld doen wat nodig is.

Wachtlijsten en begroting

We kunnen er niet omheen: de herhaalde niet-indexering van de werkmiddelen weegt zwaar en het uiterst beperkte groeipad voor uitbreiding in de jeugdhulp is onhoudbaar geworden. Tegen de niet-indexering tekenden we zwaar verzet aan en over het erg beperkte uitbreidingsbeleid uitten we onze ontgoocheling. Dit zetten we meteen mee op de agenda voor 2017.

We blijven ervoor ijveren dat er meer budgettaire ruimte komt. Alleen zo kunnen we tegemoet komen aan de vele vragen en noden van kinderen en gezinnen, die te lang op een wachtlijst staan.

INFO:

[Jan Bosmans](#)

02 507 01 24

[Eddy Van den hove](#)

02 507 01 23

HOME

Jaar '16
verslag

KINDEROPVANG

We werken aan een toekomstvisie op gezinsopvang. Ook de buitenschoolse opvang bereidt de toekomst voor. We willen de sociale functie van de kinderopvang versterken. Financiële leefbaarheid bleef ook in 2016 een prioriteit.

Gezinsopvang

In 2016 werd het **proefproject werknemersstatuut onthaalouders** geëvalueerd. Aan de hand van focusgesprekken, bevestigingen en cijfergegevens werden de deelnemende diensten betrokken. Het project werd positief geëvalueerd door de sociale partners en er werd gekeken naar mogelijke verbeteringen. De minister besliste om het proefproject met twee jaar te verlengen in afwachting van de toekomstvisie gezinsopvang.

Aan die **toekomstvisie** werkten we op verschillende niveaus mee. Met onze leden werkten we een eigen [visie op de gezinsopvang](#) in de toekomst uit, die we op diverse overlegfora inbrachten. De resultaten van deze oefeningen zullen bekend zijn in het voorjaar 2017.

De **pool gezinsopvang** zette na vijf jaar opnieuw in op veiligheid. Samen met Idewe werd een risicoanalyse ontwikkeld. Die werd door een hiervoor specifiek opgeleide verpleegkundige uitgevoerd bij 800 onthaalouders. De analyse en aandachtspunten worden in het voorjaar van 2017 voorgesteld.

Buitenschoolse opvang

De nieuwe regelgeving voor de **opvang en vrije tijd van kinderen** laat al een tijdje op zich wachten. Intussen is niet duidelijk hoe de voorzieningen zich kunnen voorbereiden op de toekomst. Op basis van de conceptnota van de Vlaamse regering weten we welke ontwikkelingen er op ons afkomen.

Het comité buitenschoolse opvang werkte in 2016 een **checklist** uit om voorzieningen hierbij te ondersteunen. Het is de bedoeling dat de organisaties de checklist kritisch bespreken en acties koppelen aan de verworven inzichten. De kernboodschap is: zet je organisatie op de kaart in de lokale context.

Financiële leefbaarheid

2016 stond vooral in het teken van **financiële leefbaarheid en financiële transparantie**. De invoering van het nieuwe decreet baby's en peuters laat zich bij heel wat organisatoren duidelijk voelen. Onze sectorale ledenvergadering was bijna volledig gewijd aan het financieel beleid in de groeps- en gezinsopvang voor baby's en peuters. We lichtten het subsidiesysteem toe, bespraken het compensatiedossier en boden tips en tricks aan voor een efficiënt beleid, rekening houdend met de sociale en pedagogische functie.

We drongen er bij Kind en Gezin op aan om hun betaalbrieven leesbaarder en transparanter te maken. Eind 2016 kregen de organisatoren een eerste uitgebreid betaaloverzicht met meer details over de berekeningswijze.

Er is een structureel tekort in de subsidie van de gezinsopvang om de RSZ af te dekken. In 2017 blijven we zoeken naar een oplossing.

Sociale functie

Het is een hele uitdaging om de financiële leefbaarheid en de sociale functie in evenwicht te houden. We werkten een [ambitietekst](#) over de versterking van de **sociale functie** in de kinderopvang uit. De werkgroep diversiteit en sociale functie werkte samen met de betrokken leden een affiche uit die deze visie belichaamt. Hiermee willen we het belang van sociale en warme kinderopvang uitstralen naar alle gezinnen, partners, bezoekers en voorbijgangers.

INFO:

[Jan Bosmans](#)

02 507 01 24

[Barbara Devos](#)

02 507 01 42

[Ellen Maris](#)

02 507 01 40

[Ann Van den Brande](#)

02 507 01 21.

We vroegen aan kinderen om een zelfportret te tekenen en zo de diversiteit in de voorzieningen authentiek en speels weer te geven. Samen met een ontwerper werkten we een beeld uit waaruit blijkt dat we allemaal verschillend zijn en dat dit oké is. Tegelijk focussen we op wat ons verbindt, op onze gelijkenissen, en dat zijn er heel wat. Als titel kozen we daarom voor 'verschillend gelijk'.

In de loop van 2017 verspreiden we de affiche bij alle leden uit de sector kinderopvang, via de sectorale ledenvergadering, de coördinatiecomités en de verschillende werkgroepen.

[HOME](#)

Jaar '16
verslag

ONDERSTEUNING VAN PERSONEN MET EEN HANDICAP

De sector ondersteuning van personen met een handicap transformeert zich volledig. Voor de volwassenen werd de persoonsvolgende financiering (PVF) ingevoerd. Voorzieningen voor minderjarigen werden omgevormd tot multifunctionele centra en er werd een Taskforce PVF minderjarigen opgestart. Ook de Centra voor Ambulante Revalidatie zitten in een hele beweging gevat met de overheveling naar Vlaanderen.

Persoonsvolgende financiering volwassenen

De Vlaamse regering nam in 2016 een hele reeks Besluiten in uitvoering van het decreet op de persoonsvolgende financiering. Ons beleidsbeïnvloedend werk was daar volledig op gericht. We toetsten continu de beleidsontwikkelingen aan onze basisuitgangspunten.

Een groot deel van onze fundamentele **principes** zijn vertaald in regelgeving. De budgetten zijn zorgzwaartegerelateerd en worden in cash of voucher uitgedrukt. Vouchers zijn personeelspunten, die kostendekkend worden gefinancierd. Organisatiegebonden punten evolueren minder snel dan zorggebonden punten.

Het systeem leidt tot vraagsturing en regie in handen van de gebruiker en gaat gepaard met regelluwte en ondernemerschap voor de voorziening. Het VAPH oordeelt niet hoe budgetten worden ingezet. De nadruk ligt op de onderhandelingen met de cliënt. Er zijn geen personeelsnormen, de organisatiegebonden middelen kunnen worden omgezet in geld. Om collectieve dag- en woonondersteuning te bieden is een VAPH-vergunning nodig. Alleen niet-winstgedreven organisaties kunnen 'vergunde aanbieders' zijn.

Uiteraard zien we ook **minpunten**. Door de snelheid van de invoering worden zaken die theoretisch ontworpen zijn, op de sector losgelaten zonder try-out. Sommige elementen in de regelgeving zijn niet zoals wij wilden. Zo heeft men in het Besluit over de vergunde aanbieders toch de deur op een kier gezet voor kleine ouderinitiatieven en andere sectoren die door het departement WVG zijn erkend, en die zonder vergunning kunnen werken. Er ontbreekt nog flankerende regelgeving, zoals afstemming van de VIPA-regelgeving op PVF.

Een nieuw systeem **invoeren** is één zaak. De hele sector laten transformeren naar het nieuwe systeem, is een veel moeilijker opdracht. De sector verkoos zelf geen jarenlange stapsgewijze invoering, maar een omzetting op één datum. Dit vraagt echter dat alle voorwaarden vervuld zijn alvorens dat te doen. Er werd beslist dat de invoering op 1 januari 2017 zou gebeuren.

De huidige financiering zomaar omzetten naar budgetten voor mensen, zonder rekening te houden met **zorgzwaarte en zorggebruik**, kon voor ons niet. Er werd gekozen voor een pragmatische aanpak. Voorzieningen moesten zelf het zorggebruik doorgeven en de zorgzwaarte inschatten. De hele operatie moest bovendien budgetneutraal gebeuren. Als de geschatte budgetten de totale middelen voor de sector overstijgen, wilden we een sectorale 'kaasschaaf' aanvaarden. Hierdoor zou er een proportionele herverdeling van de middelen kunnen gebeuren.

In het late najaar bleek dat er meer tijd nodig was om de resultaten te analyseren, te evalueren en te corrigeren. Daarom pleitten we ervoor om de transitie een jaar uit te stellen of de mensen tijdelijke budgetten te geven. Ons pleidooi werd niet gevolgd door de andere stakeholders en de overheid. Er werd beslist om de herver-

deling niet door te voeren en de middelen in budgetten te verdelen. Na stevige reacties uit het werkveld, verkregen we dat er alsnog een **correctie** komt van de historische ongelijkheid. Dat is opgenomen in een Besluit van de Vlaamse Regering en de Taskforce PVF meerderjarigen is opnieuw aan het werk gezet.

De invoering van de PVF loopt niet van een leien dakje. Ze gaat gepaard met veel kinderziektes en obstakels. Voor het Vlaams Agentschap Personen met een Handicap is dit een enorme operatie, maar ook de zorgaanbieders moeten zich aanpassen aan het nieuwe landschap. Via onze informatieven en provinciale vergaderingen ondersteunen we hen hierbij met informatie en intervisie. We ontwikkelden een tool voor kostprijsberekening en een modelovereenkomst.

In de rand van de PVF

We hebben samen met onze leden gewogen op vele andere ontwikkelingen in de rand van de invoering van de PVF. Zo werd de thuisbegeleiding ingekanteld in het besluit rechtstreeks toegankelijke hulp (RTH). We konden hun kwalitatieve omkadering zoveel mogelijk vrijwaren, tenminste voor de minderjarigen. Het besluit op de RTH werd versoepeld door de tussenschotten weg te halen tussen de verschillende ondersteuningsfuncties. We bepleitten dat de observatie- en behandelingsunits en de werking voor geïnterneerden buiten de PVF werd gehouden en een eigen regelgeving kreeg. We werkten mee aan de Taskforce VIPA-PVF, die leidde tot een conceptnota voor de afstemming van VIPA op de PVF. Ondanks blijvende knelpunten boekten we gestaag vooruitgang.

De minister wou aan de bewoners die vandaag 5 dagen woonondersteuning krijgen, de garantie geven dat ze 7 dagen zouden kunnen gebruiken. We hebben maandenlang gevochten voor het principe dat de voorzieningen daarvoor ook vergoed worden. We werkten mee aan de totstandkoming van de Alternatieve loonfinanciering (ALF) en de nieuwe Geïntegreerde registratietool van het VAPH. We bepleitten een oplossing voor respijtzorg, waaraan slechts gedeeltelijk tegemoet wordt gekomen.

Minderjarigen

De voorzieningen voor minderjarigen werden in 2016 omgevormd tot multifunctionele centra (MFC). Na een periode van experimenteren en stapsgewijze overgang, werd begin 2016 de regelgeving definitief. Alle MFC's bieden vraaggestuurd verschillende ondersteuningsfuncties aan. Deze regelgeving is echter een tussenstap. Ook voor minderjarigen evolueren we naar een persoonsvolgende financiering.

Het decreet PVF is ook van toepassing voor minderjarigen, maar kende nog geen uitvoering. In het voorjaar van 2016 verschenen de eerste conceptnota's, waarover wij ons **standpunt** bepaalden. Ook bij minderjarigen is een vraaggestuurde zorg met zorgzwaarte-gerelateerde financiering nodig. De regie moet zoveel als mogelijk in handen van de gebruikers liggen. Toch moeten we daar omzichtig mee omspringen. Soms kan de regie niet in handen van de context worden gelegd. Ook de eigenheid van de zorg voor minderjarigen moet gevrijwaard worden. We willen met andere woorden geen copy paste van de volwassenen. De invoering op 1 januari 2018 vinden we onhaalbaar.

Voortdurend speelde de vraag hoe deze ontwikkelingen zich verhouden tot de integrale jeugdhulp. In de nota jeugdhulp 2.0 sprak de minister zijn ambitie uit om te komen tot één sector jeugdhulp en één agentschap jeugdhulp. Wij staan daar volledig achter. Wij willen voluit meewerken aan de uitbouw van één jeugdhulp, vanuit een visie op ondersteuning van jongeren. Sluitstuk hiervan is een geëigende financieringswijze.

Inmiddels werd een Taskforce PVF voor minderjarigen opgestart, waaraan we actief participeren. Wij benadrukken dat er vanuit een visie gewerkt wordt en willen geen knip en plakwerk van de volwassenen. De invoering werd ondertussen verschoven naar 2019. We willen ook wegen op de transitie, vanuit de ervaringen en lessen die we trekken uit de PVF voor volwassenen. We dringen aan op duidelijkheid en vooruitgang inzake het evolueren naar één sector en één agentschap.

Centra ambulante revalidatie

De centra ambulante revalidatie (CAR) zijn met de zesde staats hervorming op 1 juli 2014 overgeheveld naar Vlaanderen. Tot eind 2018 werken de centra met een RIZIV-conventie. Vanaf 1 januari 2019 worden de centra volledig ingekanteld in Vlaanderen. Hierbij wordt gefocust op continuïteit en een vlotte overgang. Pas later volgt een volledig nieuwe Vlaamse regelgeving. Dergelijke overdracht brengt kansen met zich mee. Met de sector werd een visie uitgewerkt over de plaats en de eigenheid van de CAR in het Vlaamse zorglandschap. Deze visie vormt de basis voor de besprekingen met de overheid.

HOME

INFO:

[Diane Serneels](#)

tel. 02 507 01 26

[Evelien Devriese](#)

tel. 02 507 01 28

[Hilde Verstricht](#)

tel. 02 507 01 27

[Richard Timmerman](#)

tel. 02 507 01 43

[Fanny De Langhe](#)

tel. 02 507 01 39.

Jaar '16
verslag

ETHIEK EN ZINGEVING

De Ethische Commissie rondde haar werking rond 'lichamelijkheid in zorgrelaties' af met een nieuw ethisch advies. Er werden op Sociaal.Net en in 'de facto' diverse bijdragen gepubliceerd met een ethische invalshoek. We willen ook de ethisch bespreekbaarheid bij de leden stimuleren..

Ethische Commissie

De plenaire vergadering van de Ethische Commissie kwam in 2016 samen om **Advies nr. 8** over 'Lichamelijk handelen in zorg- en ondersteuningsrelaties' af te ronden. De Raad van Bestuur van het Vlaams Welzijnsverbond keurde het op 22 november 2016 goed. Het werd gepubliceerd op de website en is daar voor alle geïnteresseerden te bekijken en te [downloaden](#). We publiceerden er ook de samenvatting van de enquête, waaraan eind 2011 ruim 120 medewerkers van voorzieningen deelnamen, en die gebruikt werd om het advies te onderbouwen. Op 12 december werd het via een Informatief verspreid bij de leden.

Dit nieuwe advies vormt als het ware een **tweetuik** met Advies nr. 2 over "Omgaan met (vermoedens van) seksueel grensoverschrijdend gedrag." Dit advies uit 2004 ging vooral in op manieren om de professionele grenzen te bewaken. Advies nr. 8 wil reflecteren over de ethische mogelijkheden van lichamelijk handelen. Het vertrekt van de positieve insteek dat we allen 'lichamelijk' handelen en biedt een 10 punten-programma (tien aanzetten) om in voorzieningen een beleid hierrond uit te tekenen.

In 2017 organiseren we nog een studiedag om het advies aan het werkveld voor te stellen en hulpmiddelen aan te bieden voor de **implementatie** in de eigen voorziening. We hopen op deze manier een aanzet te geven om in de eigen hulpverlening en ondersteuning op een positieve manier om te gaan met lichamelijkheid. Uiteraard blijven we attent voor mogelijke grensoverschrijding, maar dit mag er ons niet van weerhouden om mensen die op onze ondersteuning aangewezen zijn, op een positieve manier te benaderen, ook lichamelijk.

Tijdens de vergadering van de Ethische Commissie werd ook ingegaan op de nieuwe **beleidsnota** van het Verbond, waarin bepaald werd dat er gewerkt worden aan een hertaling van de eigen identiteit en een explicitering van het waardenkader van waaruit we 'welzijnsgerichte ondernemers' willen zijn.

Publiceren over ethiek en zingeving

Vanaf februari 2016 startten we opnieuw met een rubriek Ethiek en Zingeving in '**de facto**', de elektronische nieuwsbrief van het Vlaams Welzijnsverbond. Er werden vooral activiteiten (27 studiedagen of vormingen werden in de kijker geplaatst) en publicaties (6 boeken en themanummers van tijdschriften) aangekondigd. Ook aan ons Ethisch advies nr. 8 besteedden we een artikeltje. Verder was er een bijdrage over de Maand van de Spiritualiteit en werden enkele websites voorgesteld, die uitpakken met een eigen ondersteuningsaanbod rond ethiek.

Verder worden berichten rond ethiek en zingeving ook gepubliceerd op de **website** van het Vlaams Welzijnsverbond, onder 'Info uit het werkveld'. Dit wordt via een aparte (bijna) wekelijkse mailing bij geïnteresseerden uit de sector bekend gemaakt.

In 2016 verschenen er 25 bijdragen over ethiek en zingeving op **Sociaal.Net**. Het ging om 5 langere bijdragen (Analyse XL – onder meer over ouderschap bij mensen met een verstandelijke beperking en over existentiële noden bij ouderen), 9 Opiniestukken (onder meer over isoleren in de zorg, over vluchtelingen en over mensenrechten) en 11 boekbesprekingen.

Adviesvragen

Er worden geregeld advies- en andere vragen rond ethische aspecten van de hulpverlening door voorzieningen gesteld. Zowel van leden van het Vlaams Welzijnsverbond als van niet-leden. Vaak gaat het over hulp bij het zoeken naar een spreker of begeleider rond bepaalde ethische thema's, een enkele keer vraagt men een advies over een onderzoeksopzet.

INFO:

[Fons Geerts](#)

02 507 01 29

HOME

Jaar
verslag '16

FINANCIËEL-ECONOMISCH BELEID

Zoals elk jaar hebben we voor de verschillende sectoren een financiële analyse uitgevoerd. We volgden de ontwikkelingen in de sectoren op en startten onder meer een project rond kostprijsberekening voor de sector ondersteuning van personen met een handicap.

Financiële analyses

Omwille van de herhaalde besparingen op de werkmiddelen blijven we de financiële situatie in de voorzieningen van dichtbij opvolgen. Meer dan 270 voorzieningen namen deel aan de analyses over het boekjaar 2015. Voor het eerst was er een aparte analyse voor de centra voor ambulante revalidatie.

Globaal zijn de financiële resultaten goed in alle sectoren. De meeste voorzieningen hebben een gezonde balansstructuur met een groot eigen vermogen, een voorraad liquide middelen en een positief bedrijfskapitaal. Het resultaat van het boekjaar is in alle sectoren positief. Effecten van de besparingen zijn slechts beperkt zichtbaar. Eénmalige factoren spelen hierin zeker een rol. We denken hierbij aan de uitbetaling van de financiële compensatie in de sector kinderopvang en de omzetting van resterende personeelspunten naar werkmiddelen in de sector OPH (ondersteuning van personen met een handicap).

De investeringen blijven een knelpunt. De voorzieningen met de oudste infrastructuur investeren te weinig. Het is niet toevallig dat de investeringen afnemen in een jaar dat er slechts beperkt VIPA-middelen beschikbaar waren. Overheidssubsidies blijven noodzakelijk om de infrastructuur op peil te houden en de continuïteit van dienstverlening te garanderen. Een ander – gekend – knelpunt is het stijgende tekort op de sociale maribel. Het loonplafond moet omhoog.

Kostprijsberekening OPH

In voorbereiding op de persoonsvolgende financiering in de sector ondersteuning van personen met een handicap ontwikkelden we een tool rond kostprijsberekening. We deden hiervoor beroep op Moore Stephens Strategy & Operations. Met dit instrument kunnen we de kost van de totale zorg en ondersteuning voor een cliënt berekenen én de vergelijking maken met het budget van die cliënt. Deze “tool kostprijs OPH” ondersteunt de voorzieningen bij de overgang naar persoonsvolgende financiering. In een volgende fase willen we deze tool uitbouwen tot een webapplicatie met meer mogelijkheden voor simulaties.

Financiële transparantie in de kinderopvang

Voor de sectorale ledenvergadering kinderopvang in februari 2016 hebben we de betaalbrieven en de subsidieberekening van Kind en Gezin tot in het detail ontleed. We analyseerden welke factoren belangrijk zijn bij de financiële compensatie. Op die manier verbetert de financiële transparantie voor de voorzieningen. In overleg met Kind en Gezin bekwamen we dat alle organisatoren na afloop van het jaar voortaan een gedetailleerd subsidieoverzicht ontvangen.

Jeugdhulp werkt aan dossier over werkingsmiddelen

Een tiental jaar terug was er een nijpend tekort aan werkingsmiddelen in de sector jeugdhulp. Daarvoor werden extra middelen ingezet. Door de herhaalde besparingen zijn deze terug weggesmolten. De druk neemt weer toe. In de loop van 2016 werd de aanzet gegeven om het probleem van de werkingsmiddelen in kaart te brengen. We werken verder aan dit dossier in 2017.

Intersectorale financieel-economische commissie

Eind 2016 is de intersectorale financieel-economische commissie (FEC) opgestart. In deze commissie behandelen we sector-overschrijdende financiële thema's zoals BTW, samenwerken en wetgeving overheidsopdrachten.

INFO:

[Steven Delooze](#)

02 507 01 22

HOME

Jaar '16
verslag

KWALITEIT

De Commissie Kwaliteit promoot de visie dat kwaliteitszorg het algemeen beleid in de organisatie ondersteunt en mee vorm geeft aan de missie, visie en waarden van een welzijnsorganisatie.

Balanceren

De maatschappelijke context waarbinnen organisaties werken, verandert zo snel dat het constant balanceren is om de kwaliteitseisen van de gebruikers, de mogelijkheden van medewerkers en organisaties én de regels van de overheid in evenwicht te houden. Hot topics zijn: transparantie over de inzet van de middelen, de effectiviteit van de dienstverlening en de bijdrage aan de kwaliteit van leven. En dat alles moet zo aantoonbaar mogelijk voorgesteld worden.

Kwaliteitsindicatoren ten dienste van dialoog

In september 2015 keurde de Raad van Bestuur van het Vlaams Welzijnsverbond de **visie op kwaliteitsindicatoren**, zoals geformuleerd door de commissie Kwaliteit, goed. Hierin geven we aan dat indicatoren een tijdelijk karakter hebben: "Ze zijn beperkt houdbaar en worden vervangen wanneer kwaliteitseisen, context, maatschappelijke visie, ... wijzigen."

Gezien de vele **transities** in de welzijnssector heeft de commissie er een hele kluif aan om na te gaan wat bruikbare kwaliteitsindicatoren zijn en hoe organisaties daarmee aan de slag kunnen in functie van kwaliteitsverbetering en verantwoording. Kwaliteitsindicatoren zijn relevant indien ze ten dienste staan van de dialoog over de vraag of we goed bezig zijn, hoe we bijdragen aan de 'kwaliteit van leven' voor de persoon die we ondersteunen, en of we onze maatschappelijke opdracht realiseren.

In dit discours zijn zowel procesindicatoren (om een inzicht te krijgen in het effectief en efficiënt functioneren van de ondersteuning en begeleiding) als outputindicatoren (zoals klanttevredenheid, het aantal bereikte mensen met een zorgvraag, enz.) relevant. De manier waarop met indicatoren wordt omgegaan is cruciaal. Indicatoren kunnen ingezet worden als instrument van controle of als instrument van reflectie, verbetering en bijsturing. De commissie Kwaliteit bepleit uiteraard deze laatste aanpak. Een studiedag rond werken met kwaliteitsindicatoren is in voorbereiding.

Expertise delen

De commissieleden delen niet alleen hun expertise binnen de commissie Kwaliteit, maar nemen ook externe engagementen op. Dit leidt tot bijsturing van regelgeving, nieuwe wetenschappelijke inzichten en kruisbestuiving tussen sectoren. Zo participeert de voorzitter van de commissie aan een ad hoc-werkgroep van het VAPH die zich buigt over kwaliteitsindicatoren in **bijstandsorganisaties**.

Ingrijpende veranderingen in de sector OPH maakten dat een aanpassing van het besluit van 4 februari 2011 betreffende de algemene **erkenningsvoorwaarden en kwaliteitszorg** van voorzieningen noodzakelijk is. Hierbij gaat het in het bijzonder over de bepalingen rond de overeenkomsten die gesloten worden tussen de voorziening en de persoon met een handicap.

In opdracht van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap loopt er een vooronderzoek naar de relatie **Persoonsvolgende Financiering en Kwaliteit van Leven** (QOL). Hiertoe ontwikkelt men een samenhangend theoretisch model van PVF en QOL om op basis hiervan te komen tot meetbare indicatoren die procesevaluatie toelaten en effectiviteit kunnen meten. Een commissielid participeert aan de stuurgroep en geeft en vraagt feedback aan de commissie.

Het Agentschap **Jongerenwelzijn** organiseert samen met de drie koepelorganisaties in jeugdhulp en de voorzieningen jaarlijks een kwaliteitsdag (21 oktober 2016) en denkt na over hoe de sector jeugdhulp en gezinsondersteuning best kan ondersteund worden inzake kwaliteit.

De zoektocht naar een nieuw kwaliteitskader van **zelfevaluatie in de kinderopvang** startte met een ervaringsuitwisseling rond het werken aan zelfevaluatie binnen verschillende sectoren. Na toetsing bij partnerorganisaties in de kinderopvang groeide de idee om samen een zelfevaluatie-instrument uit te werken. Dit is geïnspireerd op het kwaliteitskader van de jeugdhulp en kan vrijblijvend door de initiatieven kinderopvang gebruikt worden.

Zorginspectie

De commissie Kwaliteit peilde naar de **ervaringen** van onze leden met Zorginspectie en vroeg wat tot meer tevredenheid kan leiden bij een inspectiebezoek. De organisaties blijken tevreden over de manier waarop Zorginspectie zijn opdracht opneemt. De ervaring is dat meer naar de geest, en minder naar de reglementeringen gekeken wordt. Inspecteurs zijn respectvol en leggen een positieve nieuwsgierigheid aan de dag. We kaartten deze bevindingen aan bij de twee afdelingen Zorginspectie binnen het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

Daar gaven we volgende **boodschap** mee:

“Het Vlaams Welzijnsverbond

... apprecieert de open en constructieve sfeer waarin de gesprekken met Zorginspectie verlopen. Er is bereidheid tot dialoog en een verder samen zoeken naar hoe de kwaliteit van zorg transparanter kan gemaakt worden.

... ziet het niet als de rol van Zorginspectie om de inhoud te bepalen, maar wel om de organisaties op de inhoud te bevragen en toezicht te houden.

... blijft op zijn honger zitten bij de vraag hoe het nieuwe kwaliteitskader, zoals aangekondigd in de beleidsnota van minister Vandeuren, er zal uitzien. Om daarover duidelijkheid te krijgen, dringt het Vlaams Welzijnsverbond aan op verder overleg.

... is vragende partij om mee rond de tafel te gaan bij het uittekenen van het verdere kwaliteitstraject.

... is zich ervan bewust dat het werken met een deregulier kader en het werken met open normen, een hele uitdaging vormt, zowel voor Zorginspectie maar net zo voor de welzijnsorganisaties. Welzijnsorganisaties kunnen hierbij ondersteuning gebruiken. Overheid en koepelorganisaties kunnen hier ook partner in zijn, dat bewijst het kwaliteitstraject dat het Agentschap Jongerenwelzijn uitbouwde.”

Eind 2016 werd het **voorontwerp van decreet** houdende het overheidstoezicht in het kader van het gezondheids- en welzijnsbeleid voor advies voorgelegd aan de Strategische Adviesraad. De commissie Kwaliteit kan zich vinden in de doelstelling om voor uniformiteit te zorgen in de uitoefening van het toezicht, maar vraagt dat te kaderen binnen een globale overheidsvisie op kwaliteitsborging en handhaving. De opmerkingen vanuit de commissie Kwaliteit werden gevolgd door de SAR.

Jaar
verslag '16

MEDEWERKERSBELEID

Studies wijzen het uit: het aantal mensen met een werkbare job daalt in Vlaanderen. Het percentage tewerkstelling van mensen met een andere culturele achtergrond ligt laag, net als het percentage mensen met een arbeidshandicap. De snel veranderende en de steeds complexer wordende wereld beukt in op het management van de organisaties. Ook de welzijnsorganisaties ontsnappen er niet aan. Dit zijn dan ook de thema's die op de agenda staan van de Commissie Medewerkersbeleid.

Werkbaar werk in een werkbare organisatie

In het kader van langer werken is 'werkbaar werk' brandend actueel. Sociale partners en politici debatteren over hoe mensen **langer aan de slag** kunnen blijven. Oplossingen zouden liggen in het flexibel omspringen met arbeidstijd en het vereenvoudigen van deeltijdse arbeid.

Mensen langer aan het werk houden, zal echter niet kunnen zonder een menselijk werkklimaat. Dat blijkt uit de cijfers van de werkbaarheidsmonitor van de Stichting Innovatie en Arbeid van de SERV. In 2016 gaf 51% van de Vlamingen aan te beschikken over een **kwaliteitsvolle job**. Dit is een job waarin je de mogelijkheid hebt om iets te leren en jezelf te ontwikkelen, waarin werkdruk hanteerbaar is en waarbij je werk en privé goed op mekaar afgestemd krijgt. Dit aantal ligt aanzienlijk lager dan in 2013 (54,6%).

Ook al scoort de gezondheids- en welzijnssector iets hoger dan het Vlaams gemiddelde inzake werkbare jobs (54,4%), toch zien we ook hier een terugval in de arbeidskwaliteit. Deze is vooral te wijten aan een hogere werkstress. De sterke toename van de risicofactoren werkdruk (+8,3 procentpunt) en de emotionele belasting (+5,9 procentpunt) springen in het oog.

De commissies Medewerkersbeleid en Werkgeverschap organiseerden een brainstormvergadering om een zicht te krijgen op wat mensen motiveert om met goesting te werken en hoe welzijnsorganisaties hen hierbij kunnen ondersteunen. De commissie Medewerkersbeleid wil een visie uitwerken over **werkbaar werk in relatie tot een werkbare organisatie**. Door deze koppeling te maken, moet de commissie diverse perspectieven in het vizier houden. Wat motiveert mensen om te werken? Hoe kunnen organisaties hun steentje bijdragen? Wat verwachten zorgvragers? Hoe dit binnen welke wettelijke kaders kan dit gebeuren, is dan weer een thema voor de commissie Werkgeverschap. Beide commissie werken hierrond dan ook nauw samen.

Diversiteit

Bij het verzamelen van de medewerkerskengetallen legden we dit jaar de focus op diversiteit in de organisaties. (zie verder) Niettegenstaande de lage tewerkstelling van mensen met een andere culturele achtergrond, van mensen met een arbeidshandicap of van mannen in de kinderopvang illustreren de **praktijkverhalen** dat het anders kan. Mét een positief effect voor de medewerker, de organisatie én de zorgvrager.

Vluchtelingen en nieuwkomers inzetten

Schrijnend hoe mensen gedwongen worden op de vlucht te slaan. Onder impuls van het Vlaams Welzijnsverbond werden gesprekken opgestart met de VDAB over hoe we de talenten van vluchtelingen en nieuwkomers kunnen inzetten in de social profitsectoren.

Samen met het Minderhedenforum, VDAB en Verso heeft VIVO dit ingebed in een ESF-project '**leder talent telt**'. Doel is mensen met een migratieachtergrond, vluchtelingen en nieuwkomers te informeren over de mogelijkheden van opleiding en tewerkstelling in de social profitsector. Op basis van hun talenten en interesse gaan ze hopelijk op weg naar een traject richting social profit.

Effectief hulpverleners met goesting

De commissie Medewerkersbeleid volgt van nabij het ESF-project 'effectief hulpverleners met goesting' op. Dit project wordt getrokken door Hefboom, in nauwe samenwerking met het Vlaams Welzijnsverbond, SOM en LUCAS Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy. In dit project ontwikkelt Hefboom samen met sociale professionals een **praktijktool** die geënt is op de theorie en methodieken van Anneke Menger.

Zij onderzocht de elementen die het welbevinden, de motivatie en de effectiviteit van de professional kunnen versterken. Zij stelde vast dat volgende aspecten essentieel zijn: het inzetten van professionele expertise, het aangaan van een werkalliantie, het creëren van hoop en verwachting en het organiseren van professionele reflectie. Het leer- en ontwikkelingstraject wordt opgebouwd rond deze essentiële aspecten van zorg en ondersteuning.

Hefboom gaat met 16 teams uit de sector voor personen met een handicap, de jeugdhulp en gezinsondersteuning, het algemeen welzijnswerk en de kinderopvang een **leer- en ontwikkelingstraject** aan. Dit gebeurt vanuit een onderzoekende en waarderende benadering. De doelstelling is te komen tot een praktijktool die intersectoraal bruikbaar is. Er lopen gesprekken met HRwijs om de praktijktool te verduurzamen.

Een aantal leidinggevers die aan dit project participeren, nemen ook deel aan het project van Hefboom rond inspirerend leiderschap. De kennis uit beide projecten wordt toegelicht op de commissie Medewerkersbeleid. Zo krijgen we extra input om onze opdracht in te vullen.

INFO:
[Linda Beirens](#)
02 507 01 31

HOME

Jaar '16
verslag

MEDEWERKERSKENGETALLEN – FOCUS OP DIVERSITEIT

Het Vlaams Welzijnsverbond publiceerde opnieuw cijfers over het personeel in de Vlaamse welzijnssector. We halen enkele cijfers uit onze steekproef van ruim 21.000 werknemers.

Werkgelegenheid

De werkgelegenheid in de welzijnssector stijgt jaarlijks met gemiddeld 2%. Op vijf jaar tijd komen er zo'n 1.600 jobs bij. In diezelfde periode steeg de werkgelegenheid in gans Vlaanderen met slechts 0,2% per jaar (cijfers RSZ).

Intussen zet de vergrijzing zet zich door. De gemiddelde leeftijd stijgt in alle sectoren en bedraagt voor de volledige steekproef 40,3 jaar. In 2010 was 25,2% van het personeel ouder dan 50 jaar. In 2015 liep dit op tot 28,1% en we berekenden dat het in 2020 verder stijgt tot 30%. Enkel in deze steekproef zal het aantal VAP-dagen daardoor met ruim 16% of meer dan 35.000 verlofdagen stijgen tegen 2020.

Deeltijds werk

Deeltijds werk is in de welzijnssector eerder regel dan uitzondering. Eind 2015 had 55,44% van de werknemers een deeltijdse baan: 30% van de mannen en 61,5% van de vrouwen. Daarnaast was 13% van het personeelsbestand eind 2015 voltijds of deeltijds thuis omwille van tijdskrediet, ziekte of ouderschapsverlof.

Trouwe medewerkers

Mensen die kiezen voor een job in de welzijnssector blijven er ook lang actief. Gemiddeld is een werknemer 11,5 jaar aan de slag bij dezelfde werkgever. Ruim 37% van het personeelsbestand heeft meer dan 20 jaar baremieke anciënniteit. Door de opbouw van de baremaschalen hebben zij geen uitzicht meer op een verdere stijging van hun loon. Wat niet echt een impuls is om mensen aan te zetten om langer te blijven werken.

Diploma

De huidige subsidieregelgevingen en de arbeidsvoorwaarden zijn nog altijd in belangrijke mate diploma-gerelateerd. Een diploma, en dan nog liefst een hoger diploma, is vaak een vereiste om in de sector aan de slag te kunnen. Mensen zonder diploma komen moeilijker aan de bak. In het kader van een diversiteitsbeleid is het belangrijk te focussen op talenten en competenties. Deze invalshoek biedt meer perspectief om een diverser medewerkersgroep uit te bouwen.

Diversiteit blijft beperkt

Het personeelsbestand in de voorzieningen is nog altijd te weinig een afspiegeling van onze diverse samenleving. In 2015 was in onze steekproef 2,38% van het personeelsbestand van allochtone afkomst en had 0,83% arbeidsgehandicapt. Dit is een lichte stijging tegenover de voorgaande jaren, maar de cijfers blijven erg laag.

In het kader van onze publicatie rond de medewerkerskengetallen verzamelden we getuigenissen van medewerkers van voorzieningen en andere betrokkenen. Het gaat om mensen met een migratie-achtergrond, een arbeidshandicap, herintreders en directies. Hoe denken zij over diversiteit? Wat is hun ervaring? Welke tips kunnen zij meegeven? U kan het allemaal nalezen op [onze website](#).

INFO:
[Steven Delooze](#)
02 507 01 22

HOME

Jaar '16
verslag

SOCIAAL.NET

Sociaal.Net, het online platform voor welzijn, gezondheid en sociaal werk werkte in 2016 zijn eerste volledig werkjaar af. We bevestigden onze plaats in de sector. Het aantal bezoekers bleef stijgen. Vooral de instroom via sociale media overtrof onze verwachtingen.

Wat en wie?

Sociaal.Net wil hét online platform zijn voor iedereen met interesse in sociaal werk, welzijn en gezondheid. Het is actief op het kruispunt tussen beleid, werkveld, opleiding, onderzoek, gebruikers en vrijwilligers. Het focust op alle domeinen en beroepsgroepen uit het ruime veld van welzijn en gezondheid en laat de expertise van praktijkwerkers prominent aan bod komen. Sociaal.Net stimuleert het maatschappelijk debat en heeft oog voor het perspectief van gebruikers en de samenleving en kijkt over grenzen van sectoren, disciplines en belangen heen.

De kernredactie komt bijna wekelijks bijeen en bestaat uit de vroegere medewerkers van beide tijdschriften: redacteurs Nico Bogaerts en Peter Goris en vormgever Jacques Delboo van Alert (POW) en redacteur Fons Geerts en Sabine Van Kogelenberg voor de boekbesprekingen van het Vlaams Welzijnsverbond (VIW). De uitgebreide redactie komt drie maal per jaar samen. Zij is een klankbord voor de kernredactie en bewaakt de algemene lijnen van het project. Zij is samengesteld uit oud-redactieleden van Alert en van het Tijdschrift voor Welzijnswerk.

In 2016 werd gewerkt aan inhoudelijke verbreding naar eerstelijns- en geestelijke gezondheid. In de toekomst willen we zoeken naar een ruimer maatschappelijk draagvlak met nieuwe partners uit het werkveld, de opleiding, gebruikers, het maatschappelijk middenveld, enz. Hiertoe vond een eerste gedachtewisseling plaats binnen de Raden van Bestuur van de initiatiefnemers.

Sociaal.Net in cijfers

In 2016 publiceerde Sociaal.Net 250 bijdragen. Hiervoor zorgden 220 auteurs. Het ging om 87 langere bijdragen (Analyse XL), 19 interviews, 53 opiniebijdragen, 25 Columns en 66 boekbesprekingen. Daarnaast werden er ruim 700 activiteiten aangekondigd in de Agenda.

Thematisch scoort 'Sociale professional' het hoogst met 65 bijdragen. De trefwoorden Jong, Organisatie van zorg, Onderzoek en Overheid vervolledigen de top 5. Daarna volgen Gezin, Gebruiker, Handicap en Geestelijke Gezondheid. Wonen, Opleiding, Justitie en Werken komen het minst aan bod.

In 2016 bezochten 230.963 unieke lezers Sociaal.Net in 357.822 sessies, waarop ze 603.319 pagina's bekeken. Waar de lezers in 2015 nog in 73% van de situaties gebruik maakten van een desktop, zakte dit aandeel tot 57,5% in 2016. Bijna 9% gebruikte de tablet, wat ongeveer even veel is als vorig jaar. Het aandeel van mobiel gebruik steeg van 18,1% in 2015 tot 33,6% in 2016.

Als we kijken hoe mensen op Sociaal.Net terecht komen, merken we dat het aandeel van de nieuwsbrief daalt van 35,3% in 2015 tot 26,5% in 2016. Toch is het aantal abonnees gestegen tot 10.000. Sociale media en Google waren in 2016 goed voor respectievelijk 44,4% en 17,4% van de toeleiding. Andere websites zijn goed voor ruim 10%. Sociaal.Net had 3.752 volgers op Facebook (een stijging van 85% tegenover 2015) en 1.142 volgers op Twitter (+ 92%).

We kunnen alleen maar blij zijn met het succes van Sociaal.Net, dat onze ambitieuze verwachtingen ruim overtrof, zowel wat aanbod van bijdragen als wat lezerspubliek betreft.

HOME

INFO:

[Fons Geerts](#)

02 507 01 29

Jaar '16
verslag

SOCIAAL RECHT

De uitvoering van de taks-shift voor onze sectoren, de gevolgen van de zesde staatshervorming voor het doelgroepenbeleid, het werknemersstatuut voor de onthaalouders, afspraken rond sociaal overleg... Het zijn maar enkele van de thema's waarrond we in 2016 werkten. En intern was er de omvorming van de twee Commissies Sociale Verhoudingen tot Commissie Werkgeverschap.

In 2016 werden de maatregelen in uitvoering van de **taks-shift** duidelijk. Voor de Sociale Maribel betekende dit opnieuw een financiële impuls waarmee de subsidieplafonds verhoogd en bijkomende jobs konden toegekend worden. Binnen het Fonds Sociale Maribel 331 konden we al snel tot een vergelijk komen met de andere partners. Binnen het Fonds Sociale Maribel 319.01 verliepen de gesprekken moeizaam. De vakbond koppelde dit aan andere dossiers, waardoor er in 2016 geen beslissing kon worden genomen over de besteding van de middelen.

De zesde staatshervorming droeg het **doelgroepenbeleid** over naar Vlaanderen. Deze overgang werd door ons nauwgezet opgevolgd. In 2016 nam minister Muylers enkele beslissingen in dit kader.

In 2016 moest het evaluatierapport van het project **werknemersstatuut onthaalouders** aan de overheid bezorgd worden. Samen met Ellen Maris, onze stafmedewerker gezinsopvang, en de betrokken diensten voor onthaalouders hebben we deadline voor het rapport gehaald.

Vorig jaar waren er **sociale verkiezingen**. Voor ons het moment om enkele afspraken rond sociaal overleg in herinnering te brengen bij de leden.

Zoals elk jaar werd de sociale **actualiteit** van nabij opgevolgd, namen we deel aan allerlei adviesgroepen om bij te sturen waar mogelijk, verdedigden we de belangen van de leden in bijeenkomsten van de paritaire comités, fondsen sociale maribel, vormingsfondsen en het pensioenfonds. Er werd hard verder gewerkt aan het functie-tapijt, opgemaakt door IFIC in uitvoering van het VIA, en HRwijs kreeg steeds meer inhoud.

In uitvoering van de aanpassing van de bestuursorganen van het Vlaams Welzijnsverbond werd de Commissie Sociale Verhoudingen omgevormd tot **Commissie Werkgeverschap**. Waar we vroeger met twee commissies werkten hebben we nu één ambitieuze commissie onder leiding van Ilse Rymenants. Het aantal commissieleden werd succesvol uitgebreid na een oproep naar nieuwe leden.

INFO:

[Veerle Degrande](#)

[Madeleen De Roo](#)

02 507 01 25

HOME

Jaar '16
verslag

VRIJWILLIGERSWERK

Binnen het Vlaams Welzijnsverbond werkt een Commissie Vrijwilligerswerk rond algemeen vrijwilligersbeleid. Twee regionale contactgroepen brengen vrijwilligersverantwoordelijken samen voor overleg. In 2016 werd de basis gelegd voor een visietekst over vrijwilligerswerk.

In 2016 nodigde de **Commissie Vrijwilligerswerk** Ann Gaublomme, raadgever van minister Vandeurzen, uit voor een gedachtewisseling over de ontwikkelingen binnen de sector ondersteuning van personen met een handicap en het vrijwilligerswerk. Verder boog de Commissie zich over de conceptnota vrijwilligerswerk van minister Sven Gatz.

De commissie werkte aan een **visie op vrijwilligerswerk**. Via een ruime bevraging werden de leden hierbij actief betrokken. Begin 2017 wordt deze visie ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad van Bestuur en daarna verspreid bij alle leden.

Binnen het Vlaams Welzijnsverbond bestaan twee **regionale contactgroepen** voor het vrijwilligerswerk: een voor Oost- en West-Vlaanderen en een voor Vlaams-Brabant, Limburg en Antwerpen. Volgende thema's werden er behandeld: visie op vrijwilligerswerk, sociale media, persoonsvolgende financiering en de impact op het vrijwilligerswerk, week van de vrijwilliger,...

[HOME](#)